

ROCZNIK TOMISTYCZNY
11 (2022)

ROCZNIK TOMISTYCZNY

11 (2022)

ΘΩΜΙΣΜΟΣ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
ANNARIUS THOMISTICUS
THOMISTIC YEARBOOK
THOMISTISCHES JAHRBUCH
ANNUAIRE THOMISTIQUE
ANNUARIO TOMISTICO
TOMISTICKÁ ROČENKA

ROCZNIK TOMISTYCZNY

11 (2022)

Naukowe Towarzystwo Tomistyczne
WARSZAWA

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL BOARD:

Michał Zembrzusi (sekretarz / secretary), Magdalena Płotka (zastępca redaktora naczelnego / deputy editor), Dawid Lipski, Natalia Herold (internet), Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk (redaktor naczelny / editor-in-chief)

RADA NAUKOWA / SCIENTIFIC COUNCIL:

Adam Wielomski, Stanisław Wielgus, Antoni B. Stępień, Sławomir Sobczak, Arkady Rzegocki, Marcin Karas, Krzysztof Kalka, **Mieczysław Gogacz**, Pavol Dancák, Paul J. Cornish, Mehmet Zeki Aydin, Artur Andrzejuk, Anton Adam.

RECENZENCI / REVIEWERS

Tomasz Pawlikowski, Tomasz Duma

REDAKCJA JĘZYKOWA / LANGUAGE EDITORS

Elżbieta Pachciarek (j. polski), Bernice McManus-Falkowska, Ewa A. Pichola, Magdalena Płotka (j. angielski), Christel Martin, Iwona Bartnicka (j. francuski), Adam M. Filipowicz, Michał Zembrzusi (greka, łacina)

PROJEKT OKŁADKI

Mieczysław Knut

OPRACOWANIE GRAFICZNE, SKŁAD I ŁAMANIE

Maciej Głowacki

© Artur Andrzejuk / Naukowe Towarzystwo Tomistyczne (wydawca / editor)

Warszawa 2022

ISSN 2300-1976

Unikalny numer identyfikacyjny – 493506

Rocznik Tomistyczny ukazuje się dzięki pomocy Jacka Sińskiego

Redakcja Rocznika Tomistycznego

ul. Klonowa 2/2

05-806 Komorów POLSKA

www.roczniktomistyczny.pl

e-mail: redakcja@roczniktomistyczny.pl

**Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego**

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

PROFESOR MIECZYŚLAW GOGACZ (1926 – 2022)

Fotografia wykonana 8 listopada 2008 przez Izabelę Andrzejuk

Spis treści

Od Redakcji.....	13
Andrzej Duda List kondolencyjny Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	15
Paweł Grzybowski List kondolencyjny Burmistrza Rypina	17
Ryszard Czekalski List kondolencyjny Rektora Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego	19
Tomasz Duma Kondolencje z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II	21
Wiesław A. Mering „Miłość gwarantuje spotkanie osób po śmierci” (Homilia na Mszy Świętej pogrzebowej śp. Profesora Mieczysława Gogacza)	23
Antoni B. Stępień Mowa pogrzebowa	27

Rozprawy i artykuły

Izabella Andrzejuk Mieczysław Gogacz's anthropological explanation for the existence of angels	31
Grzegorz Pyszczek Poezja jako duchowe święto. O filozofii poezji Mieczysława Gogacza	39
Magdalena Płotka Przyjemność w filozofii starożytnej: Platon, Arystoteles, Epikur.....	53
Henryk Majkrzak Władze duszy w ujęciu św. Tomasza z Akwinu	65
Michał Zembrzuski Poznanie intelektualne duszy ludzkiej oddzielonej od ciała (<i>anima separata</i>) a intelekt czynny i możnościowy	89
Dawid Lipski Thomas Aquinas's Arguments in Defense of the Unity of the Substantial Form in Human Being	111
Paulina Sulenta Możliwość samozagłady świata. Metafizyczne dociekania św. Tomasza z Akwinu w <i>Kwestiach dyskutowanych o mocy Boga</i>	127
Izabella Andrzejuk Oblicza umiarkowania. Cnota skromności w aretologii Tomasza z Akwinu.....	147
Bartosz Zalewski Pojęcie <i>ius gentium</i> w <i>Summa Theologiae</i> św. Tomasza z Akwinu.....	159

Artur Andrzejuk The Problem of <i>affectiones</i> in the Texts of Thomas Aquinas	181
Magdalena Płotka <i>Ad altiora vel mirabiliora</i> . Richard of Saint Victor on Admiration and Affection.....	193
Marcin W. Bukala <i>Auctoritates ethicorum</i> Jana z Ząbkowic († 1446): autor, charakter tekstu i wykorzystane źródła (od „translacio arabica” do Akwinaty)	211
Kazimierz Mikucki Obecność filozofii tomistycznej w polemice Piotra Semenki z Andrzejem Towiańskim	227
Maciej Sobiech Ku tomistycznej teorii literatury	245
Artur Andrzejuk Franciszek von Tessen-Węsierski (1869–1947) i jego tomistyczna teoria cudu.....	261
Natalia Herold Ontyczna struktura normy w ujęciu tomistycznym	277
Wojciech Kilan Morderstwo jako odrębny typ działania śmiertelnościowego. Analiza filozoficzno-prawna w kontekście tomistycznej etyki	295
Marian Szymonik Moralny wymiar apostazji. Uwagi w kontekście filozofii klasycznej	313

Sprawozdania i recenzje

Natalia Herold Działalność Naukowego Towarzystwa Tomistycznego w roku akademickim 2021/2022	345
Michał Zembrzuski Sprawozdanie z Sympozjum Tomistycznego w Łomży 9 marca 2022	355
Julia Rejewska Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej <i>Filozofia i nauki stosowane. In memoriam prof. Marii Janik-Czachor</i>	359
Jan Krokos Metafizyka i teologia w dyskusji o człowieku i kulturze	363
Bruno Sadok Recenzja. <i>Aristoteles, Analityki pierwsze. Analityki wtóre</i> , tłumaczenie i opracowanie Marian A. Wesoły, redakcja naukowa Andrzej Maryniarczyk, Lublin-Roma: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, 2020, ss. 454.....	377
Ewa A. Pichola Dietrich von Hildebrand – <i>Doctor Multifunctionalibus</i> – kolejna rola Doktora Kościoła dwudziestego wieku. Recenzja. Łukasz Golec, <i>Idee modernistyczne w filozofii i teologii w świetle pism Dietricha von Hildebranda</i> , Lublin 2021, stron 127.....	383

Izabella Andrzejuk Przyjemność i radość. Recenzja. Magdalena Płotka, Tomasz z Akwinu. <i>O przyjemności</i> , Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2021, ss. 193.....	391
Ewa A. Pichola Filozofia i etyka nauczane w szkole średniej, jako sposób poszukiwania prawdy. Recenzja. Zbigniew Zdunowski, <i>Filozofia jest ciekawa. Z ćwiczeniami dla lubiących myśleć</i> , Wydawnictwo von borowiecky, Radzymin 2021, stron 368 stron.....	397
Nota o autorach.....	403

Table of Contents

Editorial	11
Andrzej Duda A letter of condolence from the President of the Republic of Poland	15
Paweł Grzybowski Condolence letter from Mayor of Rypin	17
Ryszard Czekalski Condolence letter from the Rector of the Cardinal Stefan Wyszyński University	19
Tomasz Duma Condolences from the John Paul II Catholic University of Lublin	21
Wiesław A. Mering „Love guarantees meeting people after death” (Homily at the funeral Mass of the late Professor Mieczysław Gogacz)	23
Antoni B. Stepień Funeral speech	27

Dissertations and Articles

Izabella Andrzejuk Mieczysław Gogacz’s anthropological explanation for the existence of angels	31
Grzegorz Pyszczek Poetry as a spiritual celebration. On Mieczysław Gogacz’s philosophy of poetry	39
Magdalena Płotka Pleasure in ancient philosophy: Plato, Aristotle, Epicurus	53
Henryk Majkrzak Le potenze dell’anima secondo san Tommaso d’Aquino	65
Michał Zembrzuski Intellectual Cognition of the Human Soul Separated from the Body (<i>anima separata</i>) and Active and Possible Intellect	89
Dawid Lipski Thomas Aquinas’s Arguments in Defense of the Unity of the Substantial Form in Human Being	111
Paulina Sulenta The possibility of self-destruction of the world. The metaphysical considerations of St. Thomas Aquinas in the <i>Quaestiones disputatae de potentia Dei</i>	127
Izabella Andrzejuk Faces of temperance. The virtues of modesty in Thomas Aquinas’s arethology	147
Bartosz Zalewski Concept of <i>ius gentium</i> in <i>Summa Theologiae</i> of St. Thomas Aquinas	159
Artur Andrzejuk The Problem of <i>affectiones</i> in the Texts of Thomas Aquinas	181

Magdalena Płotka <i>Ad altiora vel mirabiliora. Richard of Saint Victor on Admiration and Affection</i>	193
Marcin W. Bukała <i>Auctoritates ethicorum</i> by John of Ząbkowice († 1446): the author, the features of the text, the quoted sources (from „translacio arabica” to Aquinas)	211
Kazimierz Mikucki The presence of Thomistic philosophy in the polemic of Piotr Semenenko with Andrzej Towiański	227
Maciej Sobiech Toward a Thomist Literary Theory	245
Artur Andrzejuk Francis von Tessen-Węsierski (1869- 1947) and His Thomistic Theory of Miracle.....	261
Natalia Herold Ontic Structure of Norm in the Thomistic Approach	277
Wojciech Kilan Murder as a distinct type of lethal action. Philosophical and legal analysis in the context of Thomistic ethics.....	295
Marian Szymonik The moral dimension of apostasy. Remarks in the context of classical philosophy.....	313

Reports and Reviews

Natalia Herold Activities of the Thomistic Scientific Society in the academic year 2021/2022	345
Michał Zembrzuski Report from the Thomistic Symposium in Łomża March 9, 2022	355
Julia Rejewska Report from the academic conference on <i>Philosophy and Applied Sciences. In memoriam of prof. Maria Janik-Czachor</i>	359
Jan Krokos Metaphysics and Theology in the Discussion of Man and Culture	363
Bruno Sadok Review. <i>Arystoteles, Analityki pierwsze. Analityki wtóre</i> , edited and translated by Marian A. Wesoły, redakcja naukowa Andrzej Maryniarczyk, Lublin-Roma: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, 2020, pp. 454.....	377
Ewa A. Pichola Dietrich von Hildebrand - Doctor Multifunctionalibus - Another Appearance of the „Doctor of Church of the Twentieth Century”. Review. Łukasz Golec, <i>Idee modernistyczne w filozofii i teologii w świetle pism Dietricha von Hildebranda [Modernist Ideas in Philosophy and Theology from the Perspective of Works of Dietrich von Hildebrand]</i> , Lublin 2021, pp 127.....	383
Izabella Andrzejuk Pleasure and Joy. Review: Magdalena Płotka, <i>Tomasz z Akwinu. O przyjemności [Thomas Aquinas on Pleasure]</i> , Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2021, pp. 193.....	391

Ewa A. Pichola

Philosophy and Ethics Taught in the High School as a Path to Search for Truth. Review.
Zbigniew Zdunowski, *Filozofia jest ciekawa, z ćwiczeniami dla lubiących myśleć*, [Philosophy is
Interesting, with Tasks For Passionates of Thinking], Wydawnictwo von Borowiecky, Radzymin
2021, 368 pages..... 397

Note about authors.....403

Przyjemność i radość

Recenzja

Magdalena Płotka, *Tomasz z Akwinu. O przyjemności*,
Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2021, ss. 193.

Temat przyjemności w filozofii może kojarzyć się w powszechnym odbiorze bardziej z poglądami epikurejczyków aniżeli z myślą średniowiecznego filozofa Tomasza z Akwinu. Niemniej każdy, kto choć trochę interesował się filozofią średniowieczną, wie, że było w niej miejsce również na zagadnienia związane z przyjemnością. Akwinata, który akceptował arystotelesowską strukturę człowieka jako bytu duchowo-cielesnego, także zajmował się tym tematem.

Magdalena Płotka, znana z wielu publikacji poświęconych filozoficznej myśli średniowiecza, tym razem bierze na warsztat właśnie problematykę przyjem-

ności w tekstach Tomasza z Akwinu. Książka stanowi rozbudowane studium tego tematu, sama zaś Autorka stara się przedstawić omawianą problematykę w sposób uporządkowany i przystępnym językiem, przytaczając różnorodną literaturę przedmiotu (zazwyczaj anglojęzyczną).

Na omawianą książkę składają się: wprowadzenie, siedem rozdziałów, zakończenie oraz praktyczne dodatki w postaci wykazu skrótów, bibliografii, a także indeksu osobowego.

Warto na początku nadmienić, że książka ma strukturę przejrzystą, a częstokroć zakończenia każdego z poszczegól-

Dr Izabella Andrzejuk, wykładowca Akademii Białskiej im. Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Członek-założyciel Naukowego Towarzystwa Tomistycznego oraz członek redakcji „Rocznika Tomistycznego”.

gólnych rozdziałów pozwalają czytelnikowi na zapamiętanie najważniejszych kwestii i wniosków z poszczególnych części. Pierwszy rozdział, zatytułowany *Przyjemność i jej postacie*, zawiera wstępne ustalenia, które w kolejnych rozdziałach zostały bardziej szczegółowo omówione. Przede wszystkim wymienione są tu terminy łacińskie, którymi posługuje się Akwinata, pisząc o przyjemności. To w tym rozdziale, Autorka wprowadza własne tłumaczenia wszystkich terminów oraz ich krótką charakterystykę, prezentując, czym od siebie różnią się poszczególne typy przyjemności. W rozdziale drugim Magdalena Płotka podejmuje temat przyjemności jako uczucia, skupiając się najpierw na uczuciach władzy pożądawczej, by następnie przejść do studium porównawczego przyjemności i radości, i spróbować odpowiedzieć na pytanie, czy są one uczuciami. Następnie rozdział trzeci, zatytułowany: *Formalno-materialna struktura przyjemności*, jest poświęcony rozważaniom porównawczym między przyjemnością duchową a cielesną. W rozdziale czwartym odnajdujemy zagadnienia związane z przyczyną oraz celem przyjemności. Piąty rozdział jest poświęcony moralnemu kontekstowi przyjemności. W nim znalazły swoje miejsce takie tematy, jak *eutrapelia* czy przyjemność seksualna. W rozdziale szóstym Autorka omawia problematykę związaną z estetycznym wymiarem przyjemności, a zatem czy piękno może być dla nas źródłem przyjemności i w jaki sposób. Ostatni, siódmy rozdział zawiera omówienia przyjemności, która jest udziałem zbawionych. W ten spo-

sób zostały omówione wszystkie zareagowania sfery pożądawczej człowieka, obejmując zarazem całe ludzkie *compositum*, łącznie z sytuacją człowieka po śmierci. Całość przedstawionych analiz zamyka obszerniejsze podsumowanie.

Poza licznymi zaletami omawiana publikacja ma jednak także swoje słabsze punkty.

Pierwszym z nich są pewne niekonsekwencje terminologiczne. Na przykład w streszczeniu pojawiają się zwroty: „przyjemności cielesne” i „radości duchowe” (podrozdział 3.1.), a w następnym podrozdziale „przyjemność zmysłowa” oraz „intelektualna”. Ta niekonsekwencja może rodzić wątpliwości, czy przyjemność cielesna jest tym samym, co zmysłowa, oraz czy przyjemność duchową możemy utożsamiać z intelektualną. Dodatkowym jeszcze utrudnieniem może być wprowadzenie określenia „stany psychiczne”, które to określenie ma być swoistą przeciwwagą dla stanów fizycznych (s. 47). Czy więc możemy według Autorki, postawić znak równości między tym, co psychiczne, duchowe i intelektualne, a czy może są jakieś różnice? Jeśli oznacza to dla Magdaleny Płotki ten sam typ doznań, to czemu pojawiają się tak różne określenia? A jeśli są to inne doznania, to dlaczego nie zostało to wyjaśnione na kartach książki?

Drugim problemem, który stanowi, jak się wydaje, skutek nieścisłości terminologicznych, jest rozróżnienie między *delectatio* (przyjemność) a *gaudium* (radość). Autorka wprowadzając określenie „uczucie radości” (s. 23), sugeruje, że radość jest uczuciem, podczas gdy u Tomasza mamy odróżnione uczucia (*pas-*

siones) od poruszeń woli (*affectiones*). Takie utożsamienie (*affectiones i passiones*) nie jest zbyt bezpieczne, gdyż prowadzi do wniosków sprzecznych z intencją samego Akwinaty.

Autorka zarazem zauważa, że w przypadku *delectatio* chodzi o reakcję władz zmysłowych, a w przypadku *gaudium* o reakcję władzy pożądania intelektualnego. Odnosi się więc wrażenie, że Magdalena Płotka zongluje terminem „przyjemność”, raz mając na myśli zareagowanie władzy pożądania zmysłowego, a raz w ogóle sferę pożądawczą człowieka. Jak już wspomniałam, rodzi to niepotrzebne niepokoje czytelnika. Czy możemy bowiem określać radość jako rodzaj przyjemności? Czy ten wstępny podział nie wywołuje u czytelników utożsamiania radości z odmianą przyjemności, skoro jest tak (są to własne słowa Autorki książki), że „*delectatio* jest terminem ogólniejszym”¹, do którego niejako przynależy radość. Wydaje się, że sformułowanie to jest nieco niefortunne i powoduje właśnie wrażenie, że przyjemność jest wobec radości czymś ogólniejszym. *Gaudium* jako radość jest reakcją woli na uzyskane dobro, gdy tymczasem *delectatio* jest zareagowaniem pożądania zmysłowego na uzyskanie dobra, które zaspokaja jego dążenie. Inna władza w strukturze bytowej człowieka odpowiada za jej powstanie (co zresztą Autorka potwierdza w innych fragmentach swojej książki), jednakże pożądanie intelektualne, czyli wola, nie stanowi części pożądania zmysłowego, czyli

uczuciowości, a wobec tego wolitywna radość nie jest częścią uczuciowej przyjemności. Tomasz niekiedy posługuje się szerokim rozumieniem uczuć (*passio*) jako w ogóle doznania władz pożądawczych w człowieku. Jednak w przypadku omawiania przyjemności i radości wyraźnie odróżnia zareagowania władz zmysłowych od reakcji woli, używając nawet innych terminów na ich określenie. I raczej jest skłonny uznawać je za zbiory rozłączne, o czym pisał w swoim artykule Artur Andrzejuk².

Wydaje się, że w przypadku rodzajów przyjemności jest podobnie, jak w przypadku rodzajów cnót, powinno się je rozróżniać w zależności od tego, w jakiej władzy się podmiotują. Jeżeli pewne sprawności doskonalą inną władzę i są ukierunkowane na inne działania, to mamy też osobne sprawności. Dlatego wydawałoby się rozsądne, aby i w przypadku przyjemności było podobnie. Może warto byłoby po prostu posłużyć się starym i sprawdzonym rozróżnieniem na *passiones* i *affectiones*. Tymczasem zdarza się w książce, że „do jednego worka są wrzucone” zareagowania władz zmysłowego pożądania z reakcjami woli (s. 47). Przykładem może posłużyć choćby zaproponowany przez Autorkę podział na 1) afektywne stany psychiczne i fizyczne; 2) manifestacje przyjemności w ciele; 3) społeczne manifestacje przyjemności. Według tego podziału do pierwszej grupy należą: *delectatio*, *gaudium*, *fruitio*, *voluptas*, *laetitia*. W drugiej grupie znajdują się:

¹ Zob. M. Płotka, *Tomasz z Akwinu. O przyjemności*, Warszawa 2021, s. 20.

² Zob. A. Andrzejuk, *Swoistość sfery afektywnej w ujęciu Tomasza z Akwinu*, „Rocznik Tomistyczny” 1(2012), s. 123-148. Magdalena Płotka nie uwzględniła tego ujęcia w swojej książce, a szkoda, bo skoro ma inne zdanie, to interesujące byłoby zakwestionowanie ujęcia Andrzejuka.

risus, hilaritas, exultatio. I wreszcie w trzeciej grupie znajdują się: *iucunditas* i *eutrapelia*. Podział wygląda na nieco naciągany – i jak się wydaje – powoduje niepotrzebny mętlik. Być może jest to jakaś inna, oryginalna metoda podziału reakcji ludzkich władz pożądania, ale z drugiej strony czyż *eutrapelia*, która jest cnotą woli, polegającą na umiarkowaniu, nie należy także do zareagowań władzy intelektualnego pożądania? Podobnie jest z innymi składnikami zaproponowanego podziału. Nie zawsze więc to, co oryginalne, będzie trafniej oddawało prawdę rzeczy.

Podobna trudność, spowodowana niekonsekwentnym posługiwaniem się terminami, pojawia się na s. 23 recenzowanej książki. Autorka stwierdza tam, że „przyjemność i radość są pewnymi „stanami afektywnymi”, które powstają na skutek połączenia z pożądanym dobrem”. Biorąc pod uwagę pewne ustalenia Tomasza w tej materii, nie jest to szczęśliwe określenie, gdyż przyjemność nie jest stanem afektywnym. Czy nie lepiej byłoby użyć terminu „zareagowania sfery pożądawczej w człowieku”? Wówczas zostałby zastosowany właściwy poziom ogólności w opisie, gdyż sfera pożądawcza to i uczucia, i reakcje woli.

W książce wydaje się także znaczący brak opracowań z polskiej literatury przedmiotu. Kwestią uczuć w tomizmie zajmowali się przecież: Aleksander Usowicz, Jacek Woroniecki, Wojciech Bednarski, Mieczysław Krąpiec, Mieczysław Gogacz, Artur Andrzejuk. Wszystkie wymienione osoby analizowały teksty Akwinaty i na nich budowały koncepcję uczuciowości w człowieku. Może szkoda, że zabrakło ich w bibliografii.

Wymienione w recenzji uwagi i wątpliwości nie umniejszają wartości książki. Magdalena Płotka podjęła naprawdę duży trud, omawiając tak złożone zagadnienia, jak problematyka uczuć w tekstach Tomasza z Akwinu. Usprawiedliwieniem pewnych potknięć i niekonsekwencji może być właśnie owa złożoność sfery uczuciowej i afektywnej w strukturze człowieka.

Dodatkową zaś zaletą książki jest zgromadzenie wszystkich przejawów przyjemności i zaprezentowanie ich w jednym miejscu. Jak do tej pory nikt nie podjął się opracowania tematu przyjemności w filozofii Akwinaty, więc jako praca pionierska książka Magdaleny Płotki, *Tomasz z Akwinu. O przyjemności*, zasługuje na uwagę i lekturę.

Bibliografia

1. Andrzejuk A., *Swoistość sfery afektywnej w ujęciu Tomasza z Akwinu*, „Rocznik Tomistyczny” 1(2012), s. 123-148.
2. Andrzejuk A., *Uczucia i sprawności. Związek uczuć i sprawności w Summa Theologiae św. Tomasza z Akwinu*, Warszawa 2006.
3. Bednarski W.F., *Objaśnienia, Św. Tomasz z Akwinu, Suma Teologiczna*, t. 10 *Uczucia*, tłum. J. Bardan, Londyn 1967, s. 277-352.
4. Bednarski W.F., *Zagadnienia pedagogiczne*, Londyn 1982.
5. Gogacz M., *Ciemna noc miłości*, Warszawa 1985.
6. Krąpiec M.A., *Psychologia racjonalna*, Lublin 1996.
7. Płotka M., *Tomasz z Akwinu. O przyjemności*, Warszawa 2021.
8. Usowicz A., *Tomistyczna sublimacja uczuć w świetle nowożytnej psychologii*, Kraków 1946.
9. Usowicz A., *Układ cnót i wad w związku z życiem uczuciowo-popędliwym u Arystotelesa i św. Tomasza z Akwinu*, Kraków 1939.
10. Woroniecki J., *Katolicka etyka wychowawcza*, t. 1-2, Lublin 1986.

Pleasure and Joy Review

Magdalena Płotka, *Tomasz z Akwinu. O przyjemności*, Thomas Aquinas on Pleasure, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2021, p. 193

Keywords: Thomas Aquinas, feelings, pleasure, human faculties

Magdalena Płotka, known for numerous publications regarding the philosophical thought of the medieval ages, this time analyses the matter of pleasure in the texts of Aquinas. The book is an extensive study of this topic and the Author herself attempts to show the referred matter in an organised way, with a coherent language, quoting a various bibliography of the subject (for the most part in English-language).

The discussed book consists of: the introduction, particular chapters which are seven in numbers, the ending and practical appendices such as the index of abbreviations, bibliography and the index of names.

The first chapter titled *Przyjemność i jej postacie (Pleasure and Its Shapes)*, contains the preliminary statements which are further developed in details in the following chapters. At first, the Latin terms which are employed by Aquinas when he speaks of pleasure are enumerated. In the second chapter Magdalena Płotka analyses the topic of pleasure as feeling. Above all she speaks of feelings of the appetitive faculty and then she turns to

the comparative study of pleasure and joy. The purpose of this comparison is to answer the question whether we may classify them – pleasure and joy – as feelings. Next, the third chapter, titled: *Formalno-materialna struktura przyjemności (Formal-material structure of pleasure)* is dedicated to a comparative study between pleasure spiritual and corporeal. In the fourth chapter we find issues regarding the reason and purpose (aim) of pleasure. The fifth chapter offers study on the moral context of pleasure. In this chapter there are included such topics as *eutrapelia* and sexual pleasure. In the sixth chapter the Author speaks of issues regarding the aesthetic dimension of pleasure. It poses a question whether beauty can be a source of pleasure and in what way. The last, seventh chapter, concerns the topic of pleasure which is the participation of the saved. Thereby the entire domain of responses of human appetitive faculty has been explained, encompassing also the whole human *compositum* including human condition after death.

Nota o Autorach

Artur Andrzejuk – prof. dr hab., prof. zwyczaj. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW), na którego Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej kieruje Katedrą Historii Filozofii. Przewodniczący Naukowego Towarzystwa Tomistycznego, redaktor naczelny Rocznika Tomistycznego. Autor szeregu publikacji z zakresu filozofii i teologii średniowiecznej, tomizmu, etyki i klasycznej filozofii człowieka. Interesuje się problematyką uczuć, sprawności i cnót moralnych, relacji osobowych. Jest uczniem Profesora Mieczysława Gogacza.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7926-4070>

Izabella Andrzejuk – dr, członek-założyciel Naukowego Towarzystwa Tomistycznego oraz członek redakcji Rocznika Tomistycznego. Jest autorką ponad sześćdziesięciu artykułów o tematyce filozoficznej. Zainteresowania naukowe: historia filozofii (arystotelizm, tomizm, filozofia polska); filozofia, etyka, klasyczna teoria człowieka, filozoficzne podstawy mistyki. Autorka książek: *Filozofia przyjaźni. Tomasz z Akwinu* (Warszawa 2007), *Od etyki Arystotelesa do filozofii moralnej Tomasza z Akwinu* (Warszawa 2021) oraz (wspólnie z Arturem Andrzejukiem) *Tomasz z Akwinu jako etyk* (Warszawa 2021).
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4961-2580>

Marcin W. Bukala – dr hab., profesor w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN (Zakład Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej). Zajmuje się historią etyki życia gospodarczego okresu przed wyodrębnieniem się dyscypliny ekonomii, kulturą średniowiecza oraz szerzej filozofią praktyczną; główną podstawą habilitacji M.W. Bukala była monografia *Risk and Medieval Negotium. Studies of the Attitude towards Entrepreneurship: from Peter the Chanter to Clarus Florentinus* (Spoleto, 2014) o pojmowaniu ryzyka gospodarczego w prawie kanonicznym i teologii u schyłku XII i w XIII stuleciu. Jest autorem krytycznych edycji szeregu tekstów z polskiej etyki i teologii praktycznej XIV i XV wieku (m.in. Mateusza z Krakowa) i współautorem przekładu kwestii diskutowanych św. Tomasza *De potentia*

Dei. Jest również redaktorem naczelnym pisma „Prakseologia”. W roku akademickim 2021/22 prowadził seminarium poświęcone etyce i teologii praktycznej życia gospodarczego w tekstach Tomasza z Akwinu.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6489-913>

Tomasz Duma – ks. dr hab., pracownik badawczo-dydaktyczny w Instytucie Filozofii KUL; autor książek: *Akt i możliwość w filozofii realistycznej. Gallusa Mansera interpretacja teorii aktu i możliwości* (Lublin 2008), *Metafizyka relacji. U podstaw rozumienia relacji bytowych* (Lublin 2017), jak też licznych artykułów m.in. z zakresu metafizyki i antropologii filozoficznej. Interesuje się metafizyką, zwłaszcza tomizmu egzystencjalnego i antropologią.

Natalia Herold – mgr, absolwentka prawa i administracji na Uniwersytecie Gdańskim (lic.) i Uniwersytecie Warszawskim (mgr). Jest doktorantką filozofii Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz sekretarzem Zarządu Naukowego Towarzystwa Tomistycznego. Interesuje się filozofią klasyczną, a w niej szczególnie etyką i pedagogiką. Publikuje w „Roczniku Tomistycznym”.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4761-9495>

Wojciech Kilan – mgr, członek Naukowego Towarzystwa Tomistycznego oraz Pracowni Badań nad Światem Przeżywanym. Zainteresowania naukowe: historia filozofii (arystotelizm, tomizm); etyka cnót, filozofia społeczna, filozofia analityczna, fenomenologia. Pod opieką dra hab. Michała Głowali pracuje nad rozprawą doktorską pod tytułem: *Tomistyczna etyka działań śmiercionośnych państwa*.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1507-1787>

Jan Krokos – ks. prof. dr hab., absolwent Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Gnieźnie i Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej KUL, od 1994 r. zatrudniony na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Akademii Teologii Katolickiej, później – Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w Instytucie Filozofii. Kierownik Katedry Teorii Poznania. W latach 2005–2012 dziekan Wydziału. Zajmuje się problematyką poznania bezzałożeniowego i atematycznego, rolą języka w poznaniu, zagadnieniami sumienia, intencjonalności i metodologii teologii oraz filozofii. Inspiruje się filozofią klasyczną, fenomenologią oraz filozofią analityczną.

Dawid Lipski – dr, adiunkt w Instytucie Społecznych Podstaw

Penitencjarystyki Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości. Stypendysta Funduszu Stypendialnego i Szkoleniowego (Liechtenstein), Fundacji Lanckorońskich z Brzezia (Londyn) oraz Deutscher Akademischer Austausch Dienst (Kolonja). Redaktor w czasopiśmie „Pro Fide, Rege et Lege” oraz w „Roczniku Tomistycznym”. Nauczyciel mianowany etyki w szkole podstawowej.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2136-0622>

Henryk Majkrzak SCJ – ks. dr hab. teologii dogmatycznej (Uniwersytet Opolski, rozprawa: *Antropologia integralna w 'Sumie teologicznej' św. Tomasza z Akwinu*), dr teologii życia wewnętrznego (Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie, *Rola przyjaźni w życiu duchowym św. Augustyna*) oraz dr filozofii człowieka (Papieski Uniwersytet św. Tomasza z Akwinu w Rzymie, *La dignita dell'uomo nel pensiero di san Tommaso d'Aquino*). Wykładowca filozofii na uczelniach katolickich Krakowa i okolic, kierownik Sekcji Filozoficznej Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie oraz członek Polskiego Towarzystwa św. Tomasza z Akwinu (KUL, Lublin), a także Naukowego Towarzystwa Tomistycznego (UKSW, Warszawa). Jest autorem wielu książek i publikacji, znawcą Kościoła w Azji Środkowej i na Zakaukaziu oraz Watykanu i papieskich formacji zbrojnych. W pracy duszpasterskiej wspiera szczególnie rodzinę, a w uroczystościach patriotycznych szczególną uwagę poświęca „Żołnierzom Wyklętym” (Niezłomnym).

Wiesław Alojzy Mering – bp dr, ordynariusz włocławski w latach 2003-2021. Stopień doktora filozofii uzyskał w warszawskiej Akademii Teologii Katolickiej w 1976 r., na podstawie pracy: *Koncepcja metafizycznej struktury duszy w tomizmie egzystencjalnym*. Promotorem doktoratu był prof. Mieczysław Gogacz, dla którego W. Mering był pierwszym wypromowanym doktorem. Po doktoracie przebywał na rocznym stypendium rządu francuskiego na Uniwersytecie w Strasburgu. Był redaktorem naczelnym „Studiów Pelplińskich”, wykładowcą przedmiotów filozoficznych w wyższych seminariach duchownych w Pelplinie, Koszalinie i Elblągu. W latach 1992-2003 sprawował urząd rektora WSD w Pelplinie. W 1996 r. ks. Mering opublikował podręcznik *Wstęp do filozofii*. Jest też autorem skryptu z metafizyki oraz ponad 1000 różnych tekstów naukowych, publicystycznych, duszpasterskich. Część z nich zebrano w książkach: *Niezmiennie głosić Ewangelię* (2013), *Trochę świata* (2020), *Qui tacet, consentire videtur* (2020), *Kleksy myśli* (2019) i *Kleksy myśli 2* (2020).

Kazimierz Mikucki – ks. dr hab. Jest autorem ok. 50 prac naukowych o tematyce filozoficznej. Główne zainteresowania naukowe: teoria i metodologia filozofii tomistycznej w Polsce po II wojnie światowej, filozoficzne aspekty życia duchowego i konsekrowanego. Napisał książkę pt. *Tomizm w Polsce po II wojnie światowej* (Kraków 2016).
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5589-2681>

Ewa Agnieszka Pichola – dr, absolwentka Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Doktorat z filozofii obroniła w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego na podstawie rozprawy, w której analizowała dorobek Dietricha von Hildebranda z perspektywy obecności wątków modernistycznych w jego pismach. Interesuje się zagadnieniami z pogranicza metafizyki i psychologii, a dokładnie filozoficznych podstaw koncepcji psychologicznych i antropologicznych aspektów prawdy. Publikuje, uczestniczy w konferencjach, tłumaczy w j. angielskim.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6078-7384>

Magdalena Płotka – dr hab., profesor uczelniany w Katedrze Historii Filozofii Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Z-ca redaktora naczelnego Rocznika Tomistycznego. Zainteresowania naukowe skupiają się wokół średniowiecznej filozofii praktycznej, historii filozofii polskiej w XV i XVI wieku, paleografii łacińskiej oraz filozofii współczesnej. Jest autorką książki *Metafizyka i semantyka. Filozofia Jana Wersora* (Warszawa, 2013) oraz *Filozofia jako praktyka. Myśl krakowskiego praktycyzmu w XV i XVI* (Warszawa 2016). Publikuje w „Rocznikach Filozoficznych”, „Edukacji filozoficznej”, „Filosofiji”, „Roczniku Tomistycznym” i in.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6993-2178>

Grzegorz Pyszczek – dr hab., socjolog kultury, filozof, absolwent historii filozofii Akademii Teologii Katolickiej (obecnie Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), pracuje w Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, opublikował m.in. *Nadnormalność jako zjawisko społeczne* (2013).
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4221-7614>

Julia Rejewska – mgr, doktorantka filozofii w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Jej zainteresowania naukowe skupiają się wokół współczesnej etyki, filozofii kultury i filozofii edukacji.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5740-6608>

Bruno Sadok – mgr, doktorant filozofii na studiach doktoranckich Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Jego zainteresowania naukowe skupiają się wokół metafizyki realistycznej, filozofii perypatetyckotomistycznej i filozofii czasu.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0208-751>

Maciej Sobiech – dr nauk humanistycznych (filologia angielska), adiunkt na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Interesuje się twórczością G.K. Chestertona, dystrybucjonizmem angielskim, myślą Jacques'a Maritaina, tomizmem, personalizmem, romantyzmem angielskim, psychologią głębi C.G. Junga.

Antoni B. Stępień – prof. zw. dr hab. emerytowany profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Głównym przedmiotem jego zainteresowań filozoficznych są trzy dyscypliny: teoria poznania, metafizyka i estetyka. W teorii poznania podejmował: fenomenologiczną analizę deskrypcyjną, dyskusję ze sceptycyzmem oraz obronę możliwości wiedzy koniecznej dotyczącej świata. Jego teorię poznania należałoby określić mianem fundacjonalistycznej, maksymalistycznej i realistycznej. W metafizyce argumentuje za pochodnością świata od bytu absolutnego, osobowego, nieskończonego, wszechwiedzącego, wszechmocnego i nieskończenie dobrego; za odrębnością substancjalną człowieka w stosunku do innych bytów, w tym za niematerialnością najważniejszych działań umysłu ludzkiego oraz za istnieniem wolnej woli. Tezy te skłaniają go do uznania, że sens życia ludzkiego wykracza poza istnienie w świecie materialnym w takiej formie, w jakiej go teraz znamy. W stosunku do swego stanowiska filozoficznego używa określenia: „tomizm egzystencjalny w niektórych sprawach fenomenologizujący”. W estetyce podlega wpływowi fenomenologii w wydaniu Ingardena, a szczególnie - aksjologii fenomenologicznej. Jest autorem takich prac jak: *Wstęp do filozofii* (5 wydań); *Elementy filozofii*; *Wprowadzenie do metafizyki*; *O metodzie teorii poznania*; *Propedeutyka estetyki* (2 wydania); *Zagadnienie punktu wyjścia w filozofii. Teorie relacji: filozoficzne i logiczne*; *Studia i szkice filozoficzne* (3 tomy).

Paulina Sulenta – dr, adiunkt w Katedrze Metafizyki na Wydziale Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Do jej zainteresowań naukowych należą: metafizyka klasyczna (szczególnie tomizm egzystencjalny), metafizyka poznania, antropologia filozoficzna i filozofia Boga. W 2020 roku opublikowała monografię naukową pt. *Stwórcza moc Boga. Stanowisko św. Tomasza z Akwinu*.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1222-2519>

Marian Szymonik – ks., dr hab. nauk humanistycznych w zakresie filozofii. Wykładowca Wyższego Seminarium Duchownego w Częstochowie; „profesor stały” i wykładowca w Wyższym Instytucie Teologicznym w Częstochowie.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0796-8001>

Bartosz Zalewski – dr, prawnik, adiunkt w Katedrze Doktryn Polityczno-Prawnych i Prawa Rzymskiego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, radca prawny. Członek Naukowego Towarzystwa Tomistycznego i Polskiego Towarzystwa Historii Prawa. Autor licznych publikacji z zakresu historii prawa, w tym szczególnie z zakresu prawa rzymskiego, m.in. monografii *Humanitas w ustawodawstwie Konstantyna Wielkiego. Religia - polityka – prawo* (Lublin 2021).

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7508-354X>

Michał Zembrzusi – dr hab, profesor uczelniany w Katedrze Historii Filozofii Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Interesuje się problematyką epistemologiczną w starożytności i średniowieczu, a szczególnie problematyką pamięci i teorią intelektu możliwościowego i czynnego. Jest współredaktorem książek w serii „Opera Philosophorum Medii Aevii”. W jej ramach w 2012 opublikował autorską monografię zatytułowaną: *Tomasz z Akwinu. Komentarz „O pamięci i przypominaniu”*. W 2019 roku wydał monografię pt. *Filozofia intelektu. Tomasza z Akwinu koncepcja intelektu możliwościowego i czynnego*, a w 2021 roku – przekład Tomaszowego Komentarza do „*De Hebdomadibus*” Boecjusza.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4647-479X>